

ВИКОРИСТАННЯ ДОСВІДУ США З ОРГАНІЗАЦІЇ ОЗДОРОВЧОЇ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ В УКРАЇНІ

Мединський С.В., Ківерник О.В.

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

У статті розглянуто основні виклики, що наявні в Україні у реалізацію багатовекторної, комплексної політики заохочення громадян до оздоровчої рухової активності. Охарактеризовано основні чинники розвитку сфери фізичної культури і спорту в США. Окреслено діяльність: департаментів в адміністрації президента Сполучених Штатів Америки пов'язаними із покращенням здоров'я і якості життя на основі щоденної фізичної активності; основних громадських організацій оздоровчої та фізкультурно-спортивної спрямованості; наведені законодавчі акти. Розкрито взаємодію держави та суспільства США для створення оптимальних умов кожній людині для зміцнення здоров'я, тренувань, підтримування життєвого тону за місцем проживання, роботи, або в спортивному центрі.

Ключові слова: фізична культура, спорт, оздоровча рухова активність, державна політика, громадські організації, Україна, США.

Постановка проблеми. Фізична культура і спорт в Україні визнані сферою функціонування громадянського суспільства й соціально-гуманітарної політики держави. Соціальна значущість і пріоритетність означеного задекларована у законах України та інших нормативних документах. На державному рівні здійснюється реформування фізичної культури і спорту, серед найбільш вагомим досягнень є ухвалення України Законом України «Про фізичну культуру і спорт», який, за оцінками фахівців, відкриває широкі можливості для успішної роботи щодо збереження здоров'я нації через заняття спортом та фізичною культурою, для розвитку спорту вищих досягнень і масового спорту та підвищення авторитету України як спортивної держави.

Інноваційні процеси у сфері фізичної культури і спорту, осмислення цінності здоров'я людини, визнання високої соціальної значущості фізкультурної освіти, популяризація фізкультурно-оздоровчих заходів та олімпійських видів спорту, формування позитивного ставлення широких народних мас до фізкультури й спорту через визнання і пошанування досягнень команд чи окремих осіб – все це, як підтверджує досвід, зумовлює потребу в розширенні напрямків діяльності та послуг, що здійснюються засобами фізичної культури й відповідно, потребує суттєвих змін гуманітарної державної політики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У Національній стратегії з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» зазначено, що метою держави є формування у суспільстві умов до оздоровчої рухової активності та здорового способу життя для формування здоров'я громадян як найвищої соціальної цінності в державі, що сприятиме розв'язанню гуманітарних і соціально-економічних проблем для особи, суспільства та держави. Разом з тим визначаються наявні в Україні проблеми (необхідність впровадження ефективних механізмів профілактики хронічних неінфекційних захворювань; посилення негативного впливу на здоров'я людини внаслідок зменшення обсягу та інтенсивності рухової активності; низький рівень залучення осіб до спеціально організованої рухової активності), що вимагають розв'язання [2].

Сукупність актуальних завдань системи фізичної культури і спорту, що потребують розв'язання наступна:

- формування нових підходів до фізичного виховання і спорту, виходячи з існуючих соціально-економічних реалій;

- впровадження дієвої системи фізкультурної просвіти населення з метою формування традицій і культури здорового способу життя;

- впровадження ефективних форм, методів і засобів фізкультурно-спортивної діяльності та видів спорту з урахуванням місцевих і регіональних особливостей, традицій, економічних факторів, умов праці і вільного часу населення;

- запровадження нових підходів, які забезпечили б ефективне фінансування потреб галузі;

- розроблення пропозицій щодо вдосконалення законодавства України з питань фізичної культури і спорту;

- реформування організаційних основ фізкультурно-спортивного руху;

- підготовку нового покоління кадрів, підвищення їх професіоналізму;

- збереження наявної матеріально-технічної бази, поліпшення умов її функціонування, а також напрямів подальшого її розвитку;

- удосконалення системи спорту вищих досягнень, спортивного резерву, науково-методичного та медичного забезпечення;

- надання державної підтримки подальшому удосконаленню фізкультурно-оздоровчої, реабілітаційної та спортивної діяльності серед інвалідів [1, 4].

Натомість в США створені ідеальні умови, кожна людина може вдома, на роботі, або в спортивному центрі зміцнювати своє здоров'я, тренуватися, підтримувати здоровий життєвий тонус [3].

Мета статті. Головною метою роботи є висвітлення досвіду США у створення умов для підвищення рівня залучення населення до оздоровчої рухової активності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Американське суспільство прийшло до потреби науково обґрунтованого регулювання мінімальної рухової активності, що і було законодавчо закріплено державою.

Законодавча влада у США за останні роки активно розглядає питання щодо законодавчого

регулювання у сфері збереження здоров'я населення та фізичного виховання.

Конгресом США протягом 2011 р. було прийнято ряд законопроектів фізкультурно-оздоровчої спрямованості, представлені як Палатою представників, так і Сенатом:

1) 20 січня 2011 р. були внесені поправки до «Податкового кодексу» (H.R.369) щодо дозволу класифікації певного спортивного обладнання та плати за фітнес-програми як витрат виділених на медичну сферу відповідно до програм із заощадження коштів (Flexible Spending Account, FSA та Health Savings Account, HSA);

2) 25 лютого 2011 р. внесені поправки (H.R.422) до Закону про початкову та середню освіту від 1965 р. (Elementary and Secondary Education Act) щодо відповідності шкільних програм із фізичного виховання новим вимогам. Освітні установи, що отримують державне фінансування забезпечення, повинні дотримуватися наступних вимог: 150 хвилин фізичного виховання на тиждень для учнів початкової школи; 225 хвилин – для учнів середньої та старшої школи; фізичного виховання дітей із вадами у межах, прийнятних для їхніх індивідуальних освітніх програм;

3) 25 лютого 2011 р. були підтримані завдання та ідеали програми «Хокей для кожного» (Hockey is For Everyone, H.RES.68), щодо посилення ролі юнацького хокею у боротьбі з ожирінням дітей, дитячим насильством та освітніми проблемами; включає розвиток за рахунок підтримки некомерційних хокейних клубів; використання хокею як реабілітаційного засобу для поранених ветеранів та дітей із вадами;

4) 23 березня від 2011 р. прийнятий Закон про оживлення міст та створення прийнятних для життя умов (H.R.709), надає гранти на відновлення та спорудження місць та установ для рекреації, розвиток та вдосконалення рекреаційних програм у містах. Закон передбачає покращення місць і установ для рекреації, розширення спектру рекреаційних послуг у містах із високим рівнем злочинності, розширення можливостей для рекреації підростаючого покоління;

5) 4 квітня 2011 р. прийнято фітнес інтегрований у Закон «Жодна дитина не забута» (No Child Left Behind) (H.R.1057/S576), у якому передбачено:

- підвищення рухової діяльності дітей упродовж їхнього перебування у школі із вимогою від усіх шкіл, освітніх округів та штатів звітувати про якість та кількість фізичного виховання,

- внесення поправок до існуючих навчальних програм щодо інтеграції фізичного виховання і рухової діяльності протягом усього часу перебування у школі,

- підтримка професійного розвитку та вдосконалення вчителів фізичного виховання, які допомагають дітям вести здоровий спосіб життя,

- моніторинг впливу рухової активності на успіхи учнів у навчанні та способи збільшення частки рухової діяльності протягом дня [338].

Палатою представників були розглянуті «Закон про заощадження і доступність здоров'я», «Закон про оживлення міст та створення прийнятних для життя умов», «Закон про обцинні школи із повним обслуговуванням», були внесені поправки до «Закону про початкову та середню

освіту» від 1965 р. щодо відповідності шкільних програм із фізичного виховання мінімальним вимогам із фізичного виховання.

Конгресом США 5 березня 2013 р. прийнято «Закон про інвестиції в персональне здоров'я» (H. R. 956), у якому вносяться поправки до Податкового кодексу щодо дозволу вираховування витрати на заняття у спортивних і фітнес-центрах та спортивне обладнання у розмірі до 1000 доларів на особу (2000 доларів на одружену пару) як плату за медичну страховку.

24 березня 2013 р. Конгресом США прийнято «Закон про запровадження «Програми рухової активності для американців» (Physical Activity Guidelines for Americans), у якому зазначається, що такі програми друкуватимуться кожні 10 років; будуть наведені сучасні наукові та медичні підходи до засад рухової діяльності; наведено керівні принципи та кращі методичні підходи до організації рухової діяльності.

Конгрес США вніс поправки до Закону про початкову та середню освіту (H.R.1090) щодо надання дозволу міністерству освіти надавати гранти різноманітними установами задля допомоги державним початковим та середнім школам проводити діяльність у якості установ із повним обслуговуванням. Це сприятиме наданню координованих послуг у галузі освіти, здоров'я та ін. Законопроект містить пункт «розвиваюче фізичне виховання» у якості однієї із представлених послуг.

Федеральний уряд Сполучених Штатів Америки, діючи в інтересах своїх громадян, визнає людину, її життя та здоров'я найвищими соціальними цінностями держави. З проблемами, пов'язаними із покращенням здоров'я і якості життя на основі щоденної фізичної активності в адміністрації президента Сполучених Штатів Америки займається ряд департаментів: Рада президента з питань фітнесу, спорту та харчування; Центр з контролю і профілактики захворювань; Департамент охорони здоров'я та соціальних служб; Центр медичної допомоги та медичного обслуговування; Відділ хвороб серця і профілактики інсульту; Відділ підлітків та охорони здоров'я школярів; Відділ громадського здоров'я; Відділ здоров'я населення; Бюро здоров'я матері і дитини; Управління з попередження захворювань і зміцнення здоров'я; Управління здоров'я національних меншин; Канцелярія помічника секретаря з охорони здоров'я; Управління першої леді; Управління охорони здоров'я.

За участі й підтримки цих департаментів і управлінь на даний момент у США розроблено та впроваджено наступні програми у сфері збереження здоров'я, рухової активності, спорту:

- «Основні напрями фізичної активності для американців» (Physical Activity Guide lines for Americans);

- «Основи здорового харчування для американців» (Dietary Guidelines for Americans);

- «План дій в галузі суспільної охорони здоров'я з метою попередження серцевих захворювань та інсульту» (A Public Health Action Plan to Prevent Heart Disease and Stroke);

- «Здорове суспільство» (Healthy Communities);

- «Давайте рухатися» (Let's Move);

- «Мільйон сердець» (The Million Hearts Initiative);

– «Національна ініціатива щодо покращення здоров'я підлітків» (National Initiative to Improve Adolescent Health);

– «Національна стратегія запобігання» (National Prevention Strategy).

Визначальну роль у розвитку фізичної культури і спорту відіграють громадські організації оздоровчої та фізкультурно-спортивної спрямованості. Серед таких, зокрема:

1. Національна Асоціація Танців (National Dance Association, NDA) виступає за здорові професійні практики у танцювальній освіті.

2. Американська асоціація фізичної активності та рекреації (American Association for Physical Activity and Recreation, AAPAR) є членською асоціацією викладачів вищих навчальних закладів, студентів, вчителів, професіоналів у галузі фітнесу, інструкторів рекреації та суспільних лідерів, які просувають довічну фізичну діяльність, адаптоване фізичне виховання та рекреаційні види спорту серед людей будь-якого віку та можливостей.

3. Американська асоціація здоров'я (American Association for Health Education, AAHE) допомагає професіоналам у сфері охорони здоров'я просувати власні думки щодо здорового способу життя у освіту.

4. Національна асоціація спорту та фізичного виховання (National Association for Sports and Physical Education, NASPE) просуває професійні практики у різних видах спорту та рухової діяльності шляхом дослідження та розповсюдження інформації; не лише привертає увагу до важливості якісних, щоденних фізкультурних програм для усіх дітей шкільного віку, а й надає

інформацію, яка може бути використана у якості основи задля розширення та покращення діючих фізкультурних освітніх програм у штатах у галузях, які цього потребують.

5. Національна асоціація для дівчат та жінок у спорті (National Association for Girls and Women in Sports, NAGWS) надає керівні вказівки та стандарти для жіночих атлетичних програм у коледжах та школах і матеріали щодо гендерної рівності для досягнення однакового фінансування, однакової якості та рівня поваги до дівочих та жіночих освітніх програм [153].

Керівним принципом діяльності цих громадських організацій є мотивація людей будь-якого віку до досягнення та підтримки задовільної фізичної форми, здоров'я та самопочуття

Висновки з даного дослідження і перспективи. Резюмуючи вище наведені законодавчі документи, державні програми й ініціативи, значимо, що в США наявне поєднання зусиль законодавчої, виконавчої влади та громадських організацій задля залучення до оздоровчої рухової активності та ведення здорового способу життя і формування здоров'я. Спільними зусиллями цих інституцій проводиться унікальна пропаганда та законотворча діяльність щодо покращення як рівня інформованості, знань, доступності так і рівня фізичного розвитку та стану здоров'я населення. Урядом США не лише пропагується здоровий спосіб життя, заняття руховою діяльністю, спорт, але й організовується і фінансується у всій багатогранності проявів.

Подальші дослідження спрямовані на вивчення державних програм з оздоровчої рухової діяльності.

Список літератури:

1. Мединський С. В. Перспективи забезпечення та розвитку фізичної культури і спорту серед дорослого населення України / С. В. Мединський // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: наук. моногр. / за ред. проф. Єрмакова С. С. – Харків: ХДАДМ. – 2006. – № 4. – С. 116–118.
2. Національна стратегія з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація». Схвалено Указом Президента України від 9 лютого 2016 року № 42/2016. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту: <http://www.president.gov.ua/documents/422016-19772>
3. Романовський О. О. Вища освіта на зламі тисячоліть / О. О. Романовський. – Київ: Деміур, 2000. – Кн. 1: Ефективна підприємницька освіта як фундамент економічного розвитку демократичного суспільства. – 256 с.
4. Шкретій Ю. М. Напрями реформування системи фізичної культури і спорту в Україні // Актуальні проблеми фізичної культури і спорту. – 2004. – № 4. – С. 5–11.

Медынский С.В., Киверник А.В.

Черновицкий национальный университет имени Юрия Федьковича

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ОПЫТА США ПО ОРГАНИЗАЦИИ ОЗДОРОВИТЕЛЬНОЙ ДВИГАТЕЛЬНОЙ АКТИВНОСТИ В УКРАИНЕ

Аннотация

В статье рассмотрены основные вызовы, присутствующие в Украине по реализации многовекторной, комплексной политики поощрения граждан к оздоровительной двигательной активности. Охарактеризованы основные факторы развития сферы физической культуры и спорта в США. Определена деятельность: департаментов в администрации президента Соединенных Штатов Америки связанных с улучшением здоровья и качества жизни на основе ежедневной физической активности; основных общественных организаций оздоровительной и физкультурно-спортивной направленности; приведены законодательные акты. Раскрыто взаимодействие государства и общества США для создания оптимальных условий каждому человеку для укрепления здоровья, тренировок, поддержания жизненного тонуса по месту жительства, работы или в спортивном центре.

Ключевые слова: физическая культура, спорт, оздоровительная двигательная активность, государственная политика, общественные организации, Украина, США.

Medyns'ky S.V., Kivernyk O.V.

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

USING USA EXPERIENCE OF RECREATIONAL PHYSICAL ACTIVITY IN UKRAINE

Summary

This article reviews the main challenges that exist in Ukraine in the implementation of multilevel and comprehensive policy incentives for improving physical activity. Key factors are characterizing the development of physical culture and sports in the US. Outlined activity: Departments of United States wich associated with improved health and quality of life through daily physical activity; basic health and social organizations of sports orientation; given legislation. In United States are create optimal conditions for each person for health promotion, training, maintaining vitality in the community, work or the sports center.

Keywords: physical education, sports, recreational physical activity, public policy, community organizations, Ukraine, USA.